7. Pedagogika. Podręcznik akademicki, (red.) Kwieciński Z., Śliwerski B. PWN, Warszawa 2019

8. Pedagogika ogólna. Podstawowe prawidłowości, Śliwerski B., Impuls, Kraków 2012

9. Pedagogika opiekuńcza. Przeszłość- teraźniejszość – przyszłość. (red.) Jundziłł E., Pawłowska R. Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2015

10. Pedagog wobec osoby chorego, (red.) Jundziłł E., Pawłowska R., Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2010

11. Pedagogika: podręcznik dla szkół medycznych / Pod red. Wiesławy Ciechanowicz, Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2000, 274 s.

12. Pedagogika rodziny: podejście interdyscyplinarne / Red. Janusz Mariański, Marek Marczewski. Gdańsk: Wyższa Szkoła Społeczno-Ekonomiczna, 2015. 379 s.

13. Шарлович З.П. Формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2015. 338с. URL: http://eprints.zu.edu.ua/18684/1/dys_Sharlovych.pdf.

УДК 377.1

Дубовик Оксана
ВСП «Львівський навчально-науковий центр професійної освіти»
Національного педагогічного університету імені М. П Драгоманова
Львів, Україна

ДУАЛЬНА СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Анотація. *У статті розкривається актуальність впровадження дуальної системи професійної освіти. Підкреслюється, що це поширена та визнана в усьому світі форма підготовки висококваліфікованих кадрів, яка усуває основний недолік традиційних форм та методів навчання – розрив між теорією та практикою.*

Ключові слова: *дуальна освіта, кваліфікований спеціаліст, професійна підготовка, підприємство, професійні компетенції*

Dubovyk Oksana
SSS «Lviv Educational and Scientific Center for Vocational Education»
at M. P. Drahomanov National Pedagogical University
Lviv, Ukraine

DUAL SYSTEM OF PROFESSIONAL EDUCATION

Abstract. *The article reveals the relevance of the implementation of the dual system of professional education. It is emphasized that this is a widespread and globally recognized form of highly qualified specialists' training, which eliminates the main drawback of traditional forms and methods of training - the gap between theory and practice.*

Keywords: *dual education, qualified specialist, professional training, enterprise, professional competencies*

Дуальна система професійної освіти – це поширена та визнана в усьому світі форма підготовки висококваліфікованих кадрів, яка усуває основний недолік традиційних форм та методів навчання – розрив між теорією та практикою.

Для нашої країни це порівняно новий напрям досліджень, який все більше привертає увагу як науковців, так і практиків. Проблеми сучасних процесів розвитку дуальної освіти висвітлено в працях І. Гардабхадзе, І. Коркуна, Л. Кримчак, Н. Куделі, О. Кушнірецької, В. Лук'янихіна, Л. Марценюк, С. Помінчук, І. Тесленко, О. Яковчук та ін. Так, сутність німецької моделі дуальної освіти та перші кроки щодо впровадження дуальної освіти в Україні проаналізовано Т. П'ятничук. Позитивні наслідки дуальної форми навчання з'ясовував М. Кучинський, наголошуючи на її можливостях у реалізації власних освітніх траєкторій та забезпеченні мобільності молоді на ринку праці. Загалом, вчені розглядають дуальну систему як інноваційний тип освіти, що передбачає поєднання навчання в освітніх закладах із навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, яке відбувається на основі договору про здійснення навчання за дуальною формою здобуття освіти.

У педагогічній науці поняття «дуальна система» вперше було використано у ФРН у середині 1960-х рр. для позначення такої форми організації професійного навчання, яка забезпечувала тісну взаємодію професійного навчання з виробничою сферою та своєчасне реагування на зміну потреб та облік тенденцій розвитку ринку праці [3, с. 17–20.]. У 1969 р. було прийнято загальнонаціональний Закон про професійну освіту, яким закладено основу співробітництва між роботодавцями, профспілками та урядом з метою сприяння здобуття професійної підготовки та кваліфікації на компетентнісній основі. Нині підприємства Німеччини щорічно укладають близько півмільйона угод про надання професійної освіти та інвестують у цю галузь біля 28 мільярдів євро. Усі роботодавці вважають, що здобувачі освіти мають отримувати ґрунтовні теоретичні знання та практичні навички ще під час навчання у закладі освіти. Також роботодавці мають можливість впливу на зміст освітніх програм, беруть участь у різних проектах, пов'язаних із середньою професійною освітою, співпрацюють зі школами з метою ранньої професійної орієнтації, самовизначення учнів і їх працевлаштування. Підприємства покривають всі видатки, пов'язані з процесом виробничого навчання, виплачують грошові винагороди учням за використання їхньої праці. В цьому процесі задіяні понад 640 тисяч німецьких підприємств (80 % учнівських місць надають малі й середні підприємства). Підприємства повинні мати не тільки все необхідне обладнання для навчання, а й надавати соціальні знання, навчати етичним нормам, прийнятим у певній галузі [1].

Після отримання свідоцтва про закінчення неповної середньої школи чи атестата про середню освіту випускник у Німеччині може продовжити навчання

в загальноосвітній гімназії або ж отримати професію. Для цього існують такі можливості: професійне спеціалізоване училище, де, зазвичай, пропонують повний навчальний тиждень, рік теоретичної професійної підготовки та курс навчання за «дуальною системою». Усі випускники середніх шкіл зобов'язані мати професійну підготовку, що слугує базою для підвищення кваліфікації, отримання звання майстра та створення власного підприємства. Завдання професійного училища полягає у доповненні навчання на підприємстві спеціальними теоретичними знаннями та підвищенні загальноосвітнього рівня учнів.

Класична німецька дуальна система, що поєднує освіту з виробничим навчанням, вважається всесвітньо зразковою та експортована в багато країн світу. Співпраця з Німеччиною щодо впровадження дуального навчання здійснюється більш ніж у 100 країнах світу. У соціальному плані це механізм реалізації соціального партнерства держави, роботодавців, профспілок і різних громадських об'єднань з підготовки висококваліфікованого персоналу відповідно до потреб ринку праці.

Прийняття у 1999 р. Болонської декларації знаменувало новий етап розвитку дуальної системи – у 28 країнах Європи здійснюється дворівнева підготовка в рамках отримання дуальної освіти на рівні бакалаврату та магістратури.

В Україні концепція підготовки фахівців з дуальною формою отримання освіти була прийнята у 2017 р. [4; 5]. Водночас треба відмітити, що для вітчизняної професійної освіти дуальне навчання не нове явище: його коріння сягає у фабрично-заводське учнівство (ФЗУ) та ремісничі училища, коли у 50-60-тих роках минулого сторіччя школи ФЗУ успішно вирішували завдання професійної підготовки робітників, а на промислових підприємствах створювалися навчальні цехи, у яких працювали учні загальноосвітніх шкіл за умов, абсолютно наближених до виробничих. У сфері вищої освіти з 60-х років минулого століття були організовані ВТНЗ – вищі технічні навчальні заклади, заводи, де на базі великих промислових підприємств велася підготовка інженерів із числа працівників даного підприємства або близьких за профілем підприємств. Навчальний процес відрізнявся органічним поєднанням теоретичних занять із виробничою роботою за фахом на підприємстві протягом усього терміну навчання в 5–6 років. Співвідношення часу роботи на виробництві та навчальних занять було однакове, випускники захищали дипломний проект та отримували диплом єдиного для вищої школи зразка [1, с. 99].

Дослідження показало, що в Україні застосовують дві моделі дуальної форми здобуття освіти – модель із інтегрованою практичною підготовкою та із

інтегрованою професійною діяльністю. Перша модель передбачає поєднання періодів навчання у ЗВО та на підприємстві (установі) для здобувачів першої вищої чи фахової передвищої освіти. Другу модель розроблено для поєднання навчання у ЗВО та на підприємстві (установі) для тих, хто вже здобув фахову передвищу або першу вищу освіту, працює за фахом і має бажання продовжити навчання за певним профілем [2]. Переважно у вітчизняних закладах освіти застосовується модель із інтегрованою практичною підготовкою. Перехід на дуальну форму відбувається з 3-4 курсу або з 1 курсу магістратури, при тому варіанти організації навчального процесу та графік чергування періодів навчання в закладі освіти й на підприємстві (установі) різняться залежно від специфіки підготовки або потреб підприємства (установи).

Для якісної організації дуального навчання необхідно, щоб теоретична база була прив'язана до прикладів реальної практики і до практичних завдань; було забезпечено занурення студентів у професійну діяльність у період проходження практики; кількість часу на освоєння теоретичних знань і практичних навичок не перевищувало 40 годин на тиждень; процентне співвідношення теоретичного і практичного навчання було таким: 20–25% – теорія, 80–75% – практика.

У механізмі дуальної системи підготовки закладено вплив на особистість студента, створення нової психології майбутнього фахівця; впроваджується принцип індивідуалізації практичної підготовки та наближеності її змісту до реальних умов суб'єктів господарювання, що виявляється у максимальній орієнтації завдань на практику, курсових і дипломних робіт – на умови господарювання та вимоги підприємств й організацій – майбутніх потенційних місць працевлаштування випускників. Дуальна система навчання створює високу мотивацію здобуття знань; зацікавленість керівників установ у практичному навчанні трудового колективу. Навчальний заклад, який працює у тісному контакті зі підприємствами й установами, враховує вимоги, які висуваються майбутнім фахівцям у процесі навчання;

Структурний зміст дуально-орієнтованої підготовки у ЗВО включає: *практико-технологічний рівень*, на якому дуальне перетворення системи діяльності у процесі навчання постає як технологічно організований освітній процес й *професійно-особистісний рівень*, який відображає суб'єктний результат освіти як сукупність професійних та особистісних якостей та характеристик, якими повинен володіти майбутній спеціаліст (особистісно-професійна компетентність).

Отже, дуальна система освіти – це узгоджена взаємодія освітньої та виробничої сфер із підготовки фахівців, побудована на єдності трьох методологічних основ: аксіологічному (паритетність гуманістичного та

технологічного), онтологічному (компетентнісний підхід), технологічному (практична підготовка до професійної діяльності).

Список використаних джерел:

1. *Балута Т. П. Дуальність освіти як фактор модернізації сучасного суспільства. Перспективи.Соціально-політичний журнал. 2021. № 1. С. 98-102.*
2. *Бойчевська І. Роль системи дуальної освіти у професійній підготовці молоді у Німеччині. URL: https://nmcpto.sumy.ua/wp-content/uploads/2017/04/Дуальна-система-Німеччини.pdf.*
3. *Дуальна форма здобуття освіти у закладах вищої та фахової передвищої освіти очима роботодавців: аналітичний звіт / Бучинська О. В., Давліканова О. Б., Лилик І. В., Чайковська А. Б. Київ, 2020. 98 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/11/10/Dualna_2_2%20edit%206-11.pdf.*
4. *Есенина, Е. Ю. О модели профессионального образования с учетом опыта Германии и Финляндии. Профессиональное образование. Столица. 2014. № 11. С. 17–20.*
5. *Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників : наказ М-ва освіти і науки України від 23.06.2017 р. № 916. ULR : https://osvita.ua/legislation/proftech/56443/*
6. *Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти» від 19 вересня 201 р. № 660-р. URL: https://zakon.rada. gov.ua/laws/show/660-2018-р)*

УДК [004.032.6:070:654.19]-047.22:37.091.321:811.11

***Кубська Лариса**, викладач*
Відокремлений структурний підрозділ
«Львівський навчально-науковий центр професійної освіти»
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова,
м. Львів, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МЕДІАІМУНІТЕТУ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

***Анотація**. У статті розглянуто значення медіаграмотності для педагогічних працівників після повномасштабного вторгнення російського агресора. Визначено складові медіаімунітету сучасного педагога та особливості його формування в умовах фізичної та інформаційної війни.*

***Ключові слова**: медіаосвіта, медіаграмотність, медіаімунітет, педагогічні працівники, інформаційна війна*

Kubska Larysa
Lecturer, Separate Structural Subdivision
«Lviv Educational and Scientific Center for Vocational Education»
Dragomanov National Pedagogical University
Lviv, Ukraine

FEATURES OF THE FORMATION OF MEDIA IMMUNITY OF TEACHERS IN THE CONDITIONS OF WAR